

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande över slutbetänkandet Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar (SOU 2025:16)
Ert diarienummer: Ju2025/00400

Förvaltningsrätten lämnar, i egenskap av migrationsdomstol, följande synpunkter på utredningens förslag. I de delar som inte kommenteras har förvaltningsrätten, utifrån de utgångspunkter som domstolen har att beakta, inte några synpunkter.

Förvaltningsrätten ställer sig i huvudsak positiv till förslagen i slutbetänkandet och tillstyrker förslaget som sådant. Det behövs i delar överväganden och förtydliganden. Dessa redogörs för nedan.

Allmänna synpunkter

Förvaltningsrätten vill påpeka att det är av vikt att tillse att ett kommande ikraftträdande av utredningens förslag synkroniseras med tillämpningen av den s.k. migrations- och asylpakten och att terminologin bör vara enhetlig.

I de föreslagna bestämmelserna används på flera ställen rekvisitet "under den tid han eller hon har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande". Rekvisitet är svårtillämpat i de fall asylprocedurförordningen inte reglerar rätten att stanna kvar – se exempelvis artikel 10.4 a) – samt när en sådan rätt upphör, jfr artikel 2.1 och 2.2 i det kommande mottagandedirektivet.

Vuxenbegreppet

Förvaltningsrätten ställer sig tveksam till behovet av att definiera vuxenbegreppet då det är fråga om ett vedertaget begrepp i svensk rätt. Det finns i utredningen inte någon närmare analys av hur definitionen av vuxenbegreppet påverkar andra typer av utlänningsärenden än förvars- och uppsiktsärenden.

Förvar av vårdnadshavare

Av den föreslagna bestämmelsen i 10 kap. 4 § andra stycket följer bl.a. att ett barn får skiljas från samtliga sina vårdnadshavare genom att vårdnadshavaren tas i förvar endast om det finns synnerliga skäl. Bestämmelsens placering bör övervägas eftersom den även behöver beaktas när det enbart är fråga om förvarstagande av en vuxen utlänning.

Verkställighetsland

Bestämmelserna som reglerar olika tider för förvar av vuxna beroende på om utlänningen ska avlägsnas till ett EES-land eller ett tredjeland kan bli svåra att tillämpa då varken Polismyndigheten eller allmän domstol i sina

avlägsnandebeslut anger till vilket land verkställighet ska ske. Om den föreslagna konstruktionen behålls bör det förtydligas hur den maximala förvarstiden ska bestämmas i dessa fall.

Handläggande myndighet m.m.

Förvaltningsrätten välkomnar förslaget att migrationsdomstolarnas ansvar som handläggande myndighet ska upphöra. Den föreslagna bestämmelsen i 10 kap. 12 § första stycket är fakultativ. I författningskommentaren (s. 727) anges dock att regleringen innebär att Migrationsverket eller en migrationsdomstol *ska* upphäva uppsikts- eller förvarsbeslutet om uppehållstillstånd beviljas. Med hänsyn till uttalandena i kommentaren framstår det i stället som att bestämmelsen är obligatorisk.

I 10 kap. 12 § föreslås att domstolen ska kunna upphäva och inhibera beslut om uppsikt och förvar. Förvaltningsrätten anser att det saknas behov av möjligheten att *inhibera* sådana beslut, i vart fall för domstolarnas del. Mål om uppehållstillstånd med en förvarstagen klagande handläggs generellt mycket snabbt. I tidigare utredningar har bl.a. följande uttalats.

Även om det torde vara formellt möjligt att inhibera verkställigheten av ett beslut om förvar eller uppsikt i vissa situationer, kan man alltså ifrågasätta lämpligheten av ett sådant förfaringsätt. När det gäller frihetsberövande och frihetsinskränkning kan det nämligen hävdas att det inte finns utrymme för några mellanting och att det således endast finns två alternativ. Antingen finns det skäl för ett frihetsberövande eller en frihetsinskränkning eller så finns det inte sådana skäl (SOU 2011:17 s. 271 ff.).

Förvaltningsrätten delar de slutsatser som dras i den citerade utredningen. I stället för den föreslagna bestämmelsen i 10 kap. 12 § andra stycket skulle en domstol som prövar fråga om uppehållstillstånd kunna ges möjlighet att *upphäva* ett beslut om uppsikt eller förvar i ett tidigare skede än vid den tidpunkt då den *”beviljar ett uppehållstillstånd”*, jfr exempelvis 9 § tredje stycket lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Upplysningsskyldighet i fråga om tvångsåtgärd

För att domstolarna ska kunna iaktta de skyldigheter som föreskrivs i den föreslagna bestämmelsen i 10 kap. 12 §, krävs att domstolarna har kännedom om att klaganden är föremål för en tvångsåtgärd. Det bör därför finnas en skyldighet för den myndighet som är behörig att besluta om uppsikt och förvar att upplysa domstolarna om att det finns beslut om en pågående tvångsåtgärd. Sådan skyldighet bör gälla såväl vid överlämnande av överklaganden som då klaganden blir föremål för en tvångsåtgärd senare.

Uppsikt

Av författningskommentaren framgår att prövningen ska innefatta en bedömning av vilken av de olika uppsiktformerna som är nödvändig i det enskilda fallet. Det saknas tydliga kriterier för vad som kan anses vara nödvändigt och proportionerligt. Förvaltningsrätten efterfrågar exemplifiering i författningskommentaren av typsituationer då de olika uppsiktsformerna kan anses som nödvändiga.

Det är idag oklart om det med nuvarande bestämmelser är möjligt att överklaga endast villkoren för ett beslut om uppsikt, d.v.s. när och var utlännningen ska fullgöra sin anmälningsskyldighet. Förvaltningsrätten önskar ett

förtydligande i fråga om vilka delar av ett beslut om uppsikt som avses kunna överklagas.

Det saknas en närmare analys av utlänningens förutsättningar och förmåga att efterleva ett beslut om förstärkt uppsikt. Elektronisk övervakning förutsätter ett inslag av frivillighet från utlänningens sida.

Offentligt biträde

Förvaltningsrätten noterar att rätten till offentligt biträde varierar stort i förevarande utredning jämfört med vad som föreslås i Ds 2024:23 och SOU 2025:31.

Begreppet muntlig förhandling vid handläggning hos myndighet

Liksom utredningen anser förvaltningsrätten att användningen av begreppet muntlig förhandling för att beskriva muntlig handläggning hos en myndighet är olämplig. Till skillnad från utredningen anser förvaltningsrätten att nödvändiga ändringar i detta avseende bör genomföras redan inom ramen för detta lagstiftningsärende.

Förslagets effekter

Enligt slutbetänkandet kommer flertalet olika slag av beslut som är nära sammankopplade med frågan om förvar att bli överklagbara. Detsamma följer av förslagen i prop. 2024/25:161. Mängden förvarsrelaterade mål kan därför sammantaget förväntas öka markant. Den minskade arbetsbelastning som uppstår på grund av att migrationsdomstolarna inte längre ska vara handläggande myndighet i fråga om förvar är samtidigt försumbar. Det är därför realistiskt att utgå från att den ökade inströmningen av mål till migrationsdomstolarna ska rymmas inom befintliga anslag.

Beredning och beslut

Detta remissyttrande har beslutats av lagmannen Fredrik Löndahl. I handläggningen har även rådmännen Catharina Kihlefeldt Bondesson, Pernilla Arrland och Maria Ström samt de rättsliga experterna Elvis Hajdarevic (föredragande), Carin Laurin och Carl Henrik Marcus deltagit.

Fredrik Löndahl

Elvis Hajdarevic